

Slots- og Kulturstyrelsen

Konsulent Arne Henriksen
Krogen 9
8250 Egå
Sendt pr. mail til: henriksenarne@hotmail.com

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

1. december 2021
Jour. nr.: 21/10930

Dispensation efter museumsloven til prøvetagning i den fortidsmindefredede Langå-bro (fredningsnr. 2112:37)

Kære Arne Henriksen,

Du har den 23. november 2021 søgt Slots- og Kulturstyrelsen om dispensation til ændring i tilstanden af fortidsminde 2112:37 beliggende på matr. 52, Langå By, Langå, Randers Kommune og matr. 18b, Løjstrup Hdg, Laurbjerg, Favrskov Kommune. Det ansøgte arbejde vedrører udelukkede Langå-broen.

Ansøgningen var vedlagt fuldmagt fra ejerne:

For matr. 52: Randers Kommune.

For matr. 18b: Favrskov Kommune.

Den pågældende bro er endvidere omfattet af bygningsfredningslovens bestemmelser. Slots- og Kulturstyrelsen har sendt særskilt afgørelse herom.

Det er ansøgers egen opgave og ansvar at indhente eventuelt andre nødvendige dispensationer og tilladelser, der er nødvendige for gennemførelsen af projektet.

Afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen imødekommer din ansøgning og giver hermed dispensation til:

- Prøvetagning i forbindelse med særligt tilstandstilsyn af broen.

Afgørelsen gives på følgende vilkår:

- At alt arbejde skal foregå under størst mulig hensyntagen til det fredede fortidsminde. Det medfører blandt andet, at ethvert indgreb i broen skal indskrænkes til kun det absolut nødvendige.

- At eventuelle skader på fortidsmindet, opstået i forbindelse med arbejdet, skal straks meldes til Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv (Fortidsminder), og reetableres med regning til ejer.
- At eventuelle skader (og originale udbedringer af disse) fra krigshandlingerne (1864 og 1943) ikke ændres eller fjernes. Dette gælder også sprængkamre mv. Prøvetagningen skal ske med afstand til sådanne indgreb/udbedringer
- At prøvetagningen sker diskret og så vidt muligt på ikke-synlige steder.
- At Slots- og Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv (Fortidsminder) senest 6 måneder efter endt prøvetagning, får tilsendt en kopi af den rapport som udarbejdes og som skal indeholde prøvernes resultater.

Afgørelsen er truffet efter museumslovens § 29 j, stk. 1.

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af dig eller andre klageberettigede. Klagefristen er 4 uger efter modtagelsen af afgørelsen. Klagevejledning findes sidst i dette brev.

Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning, med mindre nævnet bestemmer andet, jf. § 29 v, stk. 7.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. 29 k, stk. 2.

Begrundelse

Fortidsmindet på ejendommen er beskyttet efter museumslovens § 29 e, stk. 1. Reglen er, at der ikke må foretages ændring i fortidsmindets tilstand. Styrelsen kan i særlige tilfælde give dispensation, jf. museumslovens § 29 j, stk. 1. Praksis for dispensation til ændringer i tilstanden af fortidsminder er meget restriktiv. Privatøkonomiske interesser kan ikke begrunde en dispensation til at ændre et beskyttet fortidsminde. Der kan eksempelvis gives dispensation til ledningsarbejder, renovering og lignende nødvendige forbedringer af eksisterende bebyggelse på fortidsminder.

Styrelsen har i denne sag vurderet, at der er tale om et særligt tilfælde, der kan begrunde dispensation.

Styrelsen vurderer at det er væsentligt for planlægningen af den omfattende istandsættelse – og dermed bevaring af broen – at der foretages en omfattende tilstandsvurdering af broen. Da det for ansøger ikke har været muligt at fremskaffe yderligere oplysninger, tegninger mv. af broen, vil fysiske undersøgelser være eneste mulighed for disse undersøgelser.

Baggrund for sagen

Fortidsmindet er en del af en gammel jernbanedæmning mellem Langå og Laurbjerg. Selve Langåbroen er en kassebro med fundament opført i sten, mens selve broen er af

jern. Broen blev oprindeligt opført i forbindelse med anlæggelsen af den første fynske jernbane mellem Aarhus og Randers i 1862 og er en af landets ældst bevarede jernbanebroer. Under krigen i 1864 blev broen ødelagt af fjendtlige styrker og i 1943 blev broen udsat for et sabotageangreb ved den såkaldte Langå-sabotage, hvor den nord-sydgående jernbanetrafik blev standset i flere dage. Efter sabotageaktionen blev broen understøttet med en række træpæle ved det sydlige fundament. Broen fungerer ikke længere som jernbanebro, men er en del af stiforbindelsen på den gamle banedæmning mellem Langå og Laurbjerg.

Konsulent Arne Henriksen har på vegne af ejerne, Randers og Favrskov Kommuner, ansøgt om at foretage en undersøgelse af de forestående stålreparationers omfang samt en vurdering af broens bæreevne. Arbejdet vil ske i nord- og sydenden af broen fra et stillads og på undersiden af brodækket

Der er ansøgt om:

”Destruktiv afprøvning:

- *Der udtages 2 prøver af stål (max 40 g/stk.) til kemisk analyse (ingen mulighed for ikke destruktiv analyse)*
- *Der udtage max 4 prøver af stål (bredde max 20 mm) og (længde max 200 mm) til fastlæggelse af stålets styrkeegenskaber (ingen mulighed for ikke destruktiv analyse)*
- *Prøver udtages under brodæk på tværbjælker 3-5 tværbjælke fra nordlig eller sydligt vederlag, alt efter hvor det er muligt at udtage brugbare stål-emner. (se COWI notat side 4)*
- *Der foretages ingen prøveudtagning i stål ved sprængningshullet i broens sy-dende.*

Ikke destruktiv afprøvning:

- *Der tages en prøve med malingsskrab til fastlæggelse af indholdet af miljøskadelige stoffer*
- *Der gennemføres en lokal afrensning af korrosion, Ø 30 mm og gennemføres godstykkelismålinger på 50 – 100 lokaliteter*
- *Målingerne foretages under broen på hoved- og tværdragere over i nord og sydende af broen, op til 8 m fra endeunderstøtninger.*

Resultat:

- *Der udarbejdes et notat med hovedkonklusionerne fra undersøgelserne*
  - *Beskrivelse af undersøgelsernes omfang*
  - *Beskrivelse af undersøgelsesresultater*
  - *Vurdering af broens tilstand og mulige reparationsmetoder*
  - *Vurdering af broens bæreevne”*

Lovgrundlag

Reglerne om fortidsminder er fastsat i museumslovens kapitel 8 a (lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 med senere ændringer).

Museumslovens § 29 e, stk. 1, fastsætter, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder.

Museumslovens § 29 f fastsætter, at der på og inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindet ikke må foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der må heller ikke anvendes metaldetektor.

Styrelsen kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra reglerne i § 29 e, stk. 1, og § 29 f, jf. § 29 j, stk.1. Ved meddelelse af dispensation kan der stilles vilkår, herunder om, at der for ansøgerens regning skal udføres en arkæologisk undersøgelse.

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af dig eller andre klageberettigede. Klagefristen er 4 uger efter modtagelsen af afgørelsen. Klagevejledningen findes sidst i dette brev.

Hvis du vil indbringe Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse for domstolene, skal en sag være anlagt inden 6 måneder, fra du har fået meddelelse om afgørelsen, jf. museumslovens § 29 x.

Sagens videre forløb

Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning, med mindre nævnet bestemmer andet, jf. § 29 v, stk. 7.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. 29 k, stk. 2.

Hvis du har spørgsmål

Du kan læse mere om fortidsminder og museumsloven på styrelsens hjemmeside:

<http://slks.dk/fortidsminder-diger/>

Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os. Handler din henvendelse om dette brev, beder vi dig om at oplyse sagens journalnummer, der findes øverst i dette brev.

Venlig hilsen

Lars Bjarke Christensen
Konsulent, arkæolog mag.art.
Fortidsminder

Kopi til

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk

Dansk Botanisk Forening, kontor@botaniskforening.dk

Dansk Ornitologisk Forening, dof@dof.dk

Favrskov Kommune, chhn@favrskov.dk

Randers Kommune, vejeogtrafik@randers.dk

Moesgård Museum, info@moesgaardmuseum.dk

Museum Østjylland, mail@museumoj.dk

Slots- og Kulturstyrelsen behandler dine oplysninger efter reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. [Sådan håndterer vi dine personoplysninger](#).

Klagevejledning

Der kan klages til Miljø- og Fødevareklagenævnet over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse.

Klagereglerne er fastsat i museumslovens §§ 29 t, 29 u og 29 v.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Slots- og Kulturstyrelsen har meddelt afgørelsen.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. En rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet.

Hvis du ønsker at klage, indgives klagen i Miljø- og Fødevareklagenævnets klageportal. Der er adgang til klageportalen på borger.dk eller virk.dk. På Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside er der link til klageportalen.

Hvis du klager, skal du betale et klagegebyr til Miljø- og Fødevareklagenævnet. For privatpersoner er klagegebyret 900 kr. For virksomheder og organisationer er klagegebyret 1.800 kr. Satserne er 2016-niveau og bliver reguleret den 1. januar hvert år. Gebyret betales med betalingskort i klageportalen.

Herefter sender klageportalen automatisk klagen til Slots- og Kulturstyrelsen. Hvis styrelsen vil fastholde afgørelsen, sender styrelsen klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet via klageportalen sammen med den påklagede afgørelse, de dokumenter, der er indgået i sagens bedømmelse, og en udtalelse med styrelsens bemærkninger til sagen og de anførte klagepunkter.

Klageportalen sender udtalelsen til de involverede i klagesagen med en frist på 3 uger for at komme med bemærkninger til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

På Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside kan du finde mere vejledning om nævnets behandling af klager og om tilbagebetaling af klagegebyr, f.eks. hvis nævnet afviser at realitetsbehandle klagen, hvis du tilbagekalder klagen, eller hvis du får helt eller delvist medhold. Du kan også finde vejledning om muligheden for at søge om fritagelse fra kravet om at klage via klageportalen. En begrundet ansøgning om fritagelse sendes til Slots- og Kulturstyrelsen.

Se Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside:
www.nmkn.dk eller www.naevneneshus.dk.

Frist for at anlægge retssag

Hvis du vil indbringe Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse for domstolene, skal du anlægge sag inden 6 måneder fra den dag, styrelsen har meddelt dig afgørelsen (museumslovens § 29 x).